

РЕЦЕНЗИЯ

от доц. д-р Цветан Кулевски

за публична защита на дисертационен труд на тема:

ВИРТУАЛНА ПЕДАГОГИЧЕСКА РЕТОРИКА И ОБУЧЕНИЕ В ОНЛАЙН СРЕДА

за присъждане на образователната и научна степен „доктор“ по научна специалност 2.3 Философия (Реторика) в професионално направление „Реторика във виртуална среда“

на Тодор Симеонов

Научен ръководител: проф. д.н. Иванка Мавродиева

Представеният ми за рецензиране дисертационен труд е разпределен в четири основни глави. Използваната и цитирана литература е с обем от 222 произведения. Основната част на текста е 173 страници. Представени са и 9 приложения.

Авторът е изследвал едно модерно гранично научно поле, което очертава хоризонта на виртуалната педагогическа реторика и обучението в онлайн среда. Обект на изследването е клас от ученици, които са обучавани чрез смесено обучение в Едмодо, който представлява платформа за виртуално обучение. Предметът на изследването е насочен към педагогическия реторичен акт и комуникацията между учителя и учениците.

Докторантът е формулирал проста, но пределно ясна хипотеза на своето изследване, за да провери дали виртуалната педагогическа реторика играе съществена роля при провеждане на съвременно обучение в онлайн среда, като в процеса на обучението се съчетават утвърдени реторични традиции и принципи от педагогиката със съвременни модели и методи. Според автора, това съчетаване е база за подготовката на преподавателя в училище при съчетаване на ефективно педагогическо общуване и взаимодействие във виртуалната класна стая.

Главната цел на научното изследване е да се проучи проявлението на педагогическата и реторическа комуникация във виртуалната класна стая Едмодо и как то може да помогне за справяне с дефицита на дигитални умения при учителите, които авторът разглежда като своеобразни оратори в училищна среда. Целта му е да очертае границите на терминологичната база с оглед по-отчетливото открояване на полето на виртуалната реторика и на обучението в онлайн среда. Важна негова задача е и да се изследват реторичните, педагогическите и технологични аспекти на смесеното обучение във виртуалната класна стая на Едмодо като среда за използване на виртуална педагогическа реторика.

Целта на докторанта е да осъществи реторичен анализ на няколко равнища: Първо, анализ на реторичната ситуация във виртуалната класна стая на Едмодо по метода на Хокс за анализ на виртуална среда, адаптиран за нуждите на изследването. Второ, анализ на проявлението на петте реторични канона при виртуална педагогическа реторика. Трето, визуален реторичен анализ на корпуса от ученически скрийнкаст презентации.

В началото на дисертационния труд авторът е направил обстоен обзор на съществуващата научна литература в граничните за виртуалната педагогическа реторика области като философия, психология, педагогика и реторика. Той изключително добре е очертал теоретичната рамка, върху която стъпва виртуалната педагогическа реторика, което му е помогнало да даде по-нататък сполучлива дефиниция. Според докторанта „виртуалната педагогическа реторика“ е вид професионална реторическа комуникация, която се осъществява във виртуална среда чрез средствата на информационните и компютърните технологии – при която централно място заемат нуждите на новото поколение аудитория от дигитално грамотни ученици.

По-нататък авторът прави обстоен преглед и анализ на основните действащи документи, в които е засегната сферата на обучението чрез технологии. В своя анализ той засяга самият статус на използване на информационни и компютърни технологии в българските училища.

Докторантът открито е демонстрирал своята привързаност към теорията на „радикалния конструктивизъм“ на Ернст фон Гласерсфелд. Той е продължител на генетичната епистемология на своя учител Жан Пиаже и на теорията за възприятието на Джордж Бъркли. Съгласно радикалният конструктивизъм, познанието не се възприема пасивно нито чрез сетивата, нито чрез интеракцията, а се изгражда активно от учещия. Човекът, като мислещо същество, постоянно базира своята мисъл върху преживявания и идеи, затворени в рамката на собствената ни опитност.

Навлизането и бързото разпространение на информационните и компютърни технологии и широката им употреба от младите хора, са предпоставка за промяна на парадигмата, в която се извършва съвременното обучение. Те без големи усилия усвояват новите техники на дигиталния свят. Според докторанта, изискванията и нуждите на ученическата аудитория довеждат до трансформация на начина, по който функционира реториката във виртуална среда. В синхрон с изказа на Аристотел, „виртуалното“ е потенциално, нещо което „може да е“, но „все още не е“.

Виртуалната среда е компютърно симулирана среда, наподобяваща реалната физическа среда. Авторът използва терминът „виртуална среда“ като синоним на „виртуална реалност“. Това е един нереален свят, създаван чрез компютърни системи. Тя е среда, която физически не съществува, но е създадена от информационните технологии. Авторът я нарича „нефизическа реалност“.

Докторантът привежда и обстойно анализира голям брой определения, свързани с виртуалното обучение в онлайн среда. Всички те по някакъв начин са трансформации на реторическата педагогическа комуникация във виртуалната среда. Авторът се придържа към дефиницията, според която „виртуалната педагогическа реторика“ е професионална реторическа комуникация, която се осъществява във виртуална среда, чрез средствата на информационните и компютърни технологии и интернет.

Определението за „виртуална педагогическа реторика“ поставя фокуса върху нуждите на аудиторията от дигитално грамотни ученици на

челно място. Важно е да се отчитат индивидуалните възможности, умения и предпочитания на учениците. Подготовката на учителя за виртуалния реторически акт и преподаване в онлайн среда, също е от изключително значение за ефективната и съвременна комуникация с учениците.

По-нататък в своето изследване докторантът прави обстоен и точен анализ на нормативната уредба за обучението чрез информационни и компютърни технологии и интернет. Той прави извод, че липсата на единен подход за прилагане на ИКТ в българското образование е съществен проблем и той неминуемо води до неравенство в предоставяното качество на образователните услуги.

Авторът е изработил и приложил своя методика за наблюдение и изследване на състоянието на виртуалната педагогическа реторика. В отделна глава е обособен дизайнът на изследването и е обоснован изследователският подход на докторанта. В обобщен вид е представена структурата на изследването и е описана подготовката на различните етапи от него.

Целта на докторанта е да разработи подходяща и приложима учебна програма за курса по виртуална реторика, която да отговаря на стандартите и изискванията, заложи в новия образователен закон. Конструирайки дизайнът на своето изследване, Тодор Симеонов търси такъв метод, който да позволява изследването на виртуалната педагогическа реторика и обучението в онлайн среда.

Докторантът се е ръководил от идеята, че самата „реторика“ е способ за промяна на реалността чрез създаването на дискурс, който да води до промяна чрез медиация между мисъл и действие. Ораторът променя реалността, създавайки дискурс, който ангажира публиката в мисъл и действие. Реториката е винаги „убеждаваща“. Затова авторът подбира методът „изследване чрез действие“ („action research“). Той нарича метода си „колаборативно практическо изследване“.

Замисълът на автора е оригинален. Изследването е представително. Индикаторите, които са наблюдавани са правилно подбрани. Данните с резултатите са графично и таблично онагледени. Изводите са ясни и подплатени с количествено измерени показатели.

Като цяло в дисертационния труд е направен успешен опит за актуализиране на част от понятийния апарат на виртуалната реторика и ясно е очертано полето на виртуалната педагогическа реторика. Успешно е обоснована необходимостта преподавателят в съвременното училище да развива и усъвършенства умения по виртуална реторика. Той трябва постоянно да усвоява знания от традиционното реторическо наследство и да умее да прилага софтуерни програми заедно с педагогическите умения.

Методът на киберетногравското наблюдение, който е част от създадената и успешно приложена в изследването авторова методика, е доказал своята ефективност при анализа на комуникации в онлайн среда. Създадената от докторанта и апробирана от него учебна програма за обучението по ораторство, чрез използване на виртуална класна стая, може да бъде развита, адаптирана и прилагана в училище.

Добро впечатление оставя и подготовения в края на научното изследване речник на основните термини, които са използвани в текста. Това говори за едно добро вникване в логиката на проблематиката, към която докторантът се е фокусирал.

Авторът е представил достатъчни по обем и съдържание публикации по части от докторската си теза. Използваната и цитирана от него литература е достатъчна и показва опита му да обхване изцяло проблема с виртуалната педагогическа реторика у нас и в чужбина.

ОБЩ ИЗВОД:

Представеният дисертационен труд е добре структуриран. Изложението на авторовата мисъл е ясно и убедително. Работата има логично аргументиран вид. Тя е едно добре замислено и успешно реализирано научно изследване. По време на публичната защита *ще гласувам „ЗА“* присъждане на образователната и научна степен „доктор“ на Тодор Симеонов.

11. 09. 2017 г.

Рецензент: доц. д-р Цветан Кулевски

